

Asia: VN/20464/2021

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta jätelain ja Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Jätehuoltorekisteriä koskevat muutokset (22 §, 94-99 §, 122 §)

94 §

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin vaatimus, että hakemus tulisi toimittaa lähtökohtaisesti viranomaisen sähköisen asiointipalvelun kautta. Mikäli jätehuoltorekisterihakemukset käsitellään sähköisinä, siirtyvät tiedot automaattisesti sähköiseen järjestelmään eikä tietopalvelun ylläpitäminen vaadi suurta työtä.

Jo rekisterissä olevien kuljettajien tietoja on päivitetty vuoden 2021 aikana sähköiseen järjestelmään, mutta tietyiltä osin järjestelmä ei täysin palvele käyttäjiään. Mm. kuljetuskaluston osalta järjestelmässä on edelleen puutteita. Kun siirrytään enenevässä määrin sähköisiin palveluihin, tulee varmistaa niiden sujuva käytettävyys niin toiminnanharjoittajien kuin asiankäsittelijöiden näkökulmasta.

95 §

ELY-keskus pitää kannatettavana ja tarpeellisena pykäliin 95 ja 99 ehdotettua muutosta luotettavuuden ja piittaamattomuuden osoittamisesta.

Esityksen mukaan hakijaa ei pidettäisi luotettavana esimerkiksi maksujen laiminlyönnin takia. Nyt olevassa esityksessä mainittu esimerkki 'rahamäärältään pienet maksujen laiminlyönnit eivät yleensä johtaisi rekisteröinnin hylkäämiseen', voi johtaa erilaisiin tulkintoihin ja toiminnanharjoittajien eriarvoiseen kohteluun. Olisi tärkeää määrittää se euromääräinen raja mikä on rahamäärältään pieni maksun laiminlyönti, joka johtaa siihen, ettei toimintaa voida hyväksyä jätehuoltorekisteriin.

Ehdotuksen mukaan pykälästä poistettaisiin vakuusvaatimus. Ehdotus jättää epäselväksi, miten toimitaan olemassa olevien vakuuksien kanssa eli missä vaiheessa ne palautetaan.

96 §

Pykälään ehdotetaan muutosta, että tieto päätöksen antamisesta tai tehdystä merkinnästä on toimitettava niille ELY-keskuksille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan. Käytännössä päätöstä ei enää tarvitsisi lähettää tiedoksi muille ELY-keskuksille, vaan päätökset olisivat niiden saatavilla ELY-keskusten asianhallintajärjestelmästä.

Ehdotuksesta ei käy ilmi millä tavoin tieto merkinnästä toimitetaan muille ELY-keskuksille. Nykyisellään päätökset toimitetaan sähköpostilla tiedoksi kirjaamojen kautta. Jos tieto merkinnästä toimitetaan edelleen sähköpostilla, ei se muuta käytännössä muuta kuin toimitettavan tiedon sisällön.

98 §

Otteiden tarkistamiseen liittyen on erityisen tärkeää, että jatkossa myös otteen päivittäminen saadaan hoidettua sähköisen asiointin kautta. Päivitetty ote tulee myös saada suoraan sähköisestä järjestelmästä, jolloin myös mahdolliset päivittyneet tiedot siirtyvät automaattisesti jätehuoltorekisteriin ilman, että se vaatii tietojen syöttämistä käsin järjestelmään.

99 §

Lisättäväksi ehdotettujen kohtien mukaan jätehuoltorekisteriin hyväksyminen tai merkintä voitaisiin peruuttaa, mikäli toiminnanharjoittaja ei olisi enää luotettava tai, jos toiminnanharjoittaja on osoittanut elinkeinotoiminnassaan ilmeistä piittaamattomuutta tämän lain säännöksistä.

Puuttumiskeinoja epäkohtiin tai toistuviin laiminlyönteihin ei ole tähän asti juurikaan ollut, joten ehdotetut muutokset nähdään ehdottoman tarpeellisena valvovan viranomaisen kannalta.

122 §

Ehdotetussa 122 §:ssä säädettäisiin ELY-keskuksen oikeudesta saada tietoja muilta viranomaisilta kuten Harmaan talouden selvitysyksiköltä jätteen kuljettajien ja välittäjien veloitteidenhoitoselvityksistä sekä Liikenne- ja viestintävirastolta tiedot yhteisön liikenneluvasta.

Hakemusten käsittelyn sujuvuuden varmistamiseksi on tärkeää, että ELY-keskus voi tarkistaa liikennelupatiedot suoraan Liikenne- ja viestintävirastolta ja rajapinta on kunnossa siinä vaiheessa, kun liikennelupatietoja on tarpeen saada. Harmaan talouden selvitysyksiköltä saatavien tietojen osalta jää epäselväksi millä tavalla ELY-keskus saa tarvitsemansa tiedon käyttöön ja kenellä on oikeus käsitellä kyseisiä tietoja. Veloitteidenhoitoselvityksen käsittelystä on tärkeää saada ohjeistusta ja koulutusta ennen kuin selvityksiä aletaan käyttämään jätehuoltorekisteröinnin perusteena.

Jätehuoltorekisteriä ja tuottajarekisteriä koskevat tietopalvelut (142 a ja 142 b §)

142 a §

Pohjois-Karjalan ELY-keskus pitää tulevaa tietopalvelua erittäin hyvänä, koska se mahdollistaa tiedonsaannin ilman, että sitä tarvitsee erikseen pyytää jätehuoltorekisteriä ylläpitäviltä viranomaisilta. Kun yritykset voivat esimerkiksi hankkiessaan jätehuoltopalvelua tarkistaa, onko jätteen kuljettaja merkitty jätehuoltorekisteriin, vähenee sellaisten yritysten käyttäminen, jotka eivät ole täyttäneet velvollisuuttaan jätehuoltorekisteriin liittymisestä. Julkinen tietopalvelu on ikään kuin itsestään toimivaa valvontaa.

Siirtoasiakirjoja ja muita rekistereitä koskeva sääntely (121 b §, 142 §, 143 b §)

121 b § (ja 131 §)

Ehdotetun pykälän mukaan paperisesta siirtoasiakirjasta tiedot olisi toimitettava rekisteriin kolmen kuukauden kuluessa siirron päättymisestä. Pykälässä 131 laiminlyöntimaksu laajennetaan koskemaan myös tilannetta, jossa valvontaviranomainen havaitsisi, että tietojen toimittaminen on laiminlyöty.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tietojen siirtämiseen kohdistetun valvonnan tulisi olla säännöllistä, että mahdolliset epäkohdat havaitaan riittävän ajoissa. Tämä vaatii valvontaresursseja ELY-keskuksilta. Mikäli tietojen siirtämistä ei valvota, rekisterillä ei saavuteta paperisten siirtoasiakirjojen osalta sitä mitä rekisterillä tavoitellaan eli nykyistä parempaa jätteiden seuranta, valvontaa ja jäljitettävyyttä syntypaikalta lopulliseen käsittelypaikkaan.

Muuta

Ehdotuksen yhtenä pääasiallisena vaikutuksena jätteen kuljetusta ja välittämistä harjoittaviin yrityksiin todetaan, että jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytysten muuttuessa rekisteriin jo merkittyjen jätteen kuljettajien ja välittäjien tulisi hakea uutta hyväksyntää, jos yritys aikoo jatkaa jätteen kuljetus- tai välittämistoimintaa. Uudesta hyväksymispäätöksestä peritään suurempi maksu kuin otteen tarkistamisesta. Päätöstä koskeva suoritmaksu on 590 euroa, kun otteen tarkistamista koskeva maksu on 55 euroa. Vakuusvaatimuksen poistaminen jätehuoltorekisteriin hyväksymisen edellytyksistä sen sijaan vapauttaisi toiminnanharjoittajien vakuuksiin varatut varat muuhun käyttöön.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan uuden hyväksynnän hakemisesta määrättävä maksu tuntuu kohtuuttomalta sellaisia jätteenkuljettajia

kohtaan, joiden liiketoiminta on pientä (esim. yhden traktorin yrityksen, joilla jätemäärät ovat muutamia satoja tonneja vuositasolla). Tällaisille toimijoille ei ole nykyisellään määrätty vakuuksia, joten vakuuksista vapautuvia varoja ei ole käytettävissä eikä tuo näin tulevaan kustannukseen helpotusta. Uuden hyväksynnän vaatimus voi johtaa tilanteisiin, etteivät haja-asutusalueilla toimivat pienet toiminnanharjoittajat hae hyväksyntää uudestaan, mutta jatkavat silti toimintaansa luvattomasti.

Jätehuoltorekisteriin liittymisen maksu ei muutenkaan tue pienten toimijoiden liittymistä jätehuoltorekisteriin, koska maksun suuruus on kaikille sama riippumatta toiminnan laajuudesta.

Kallinen Mari

Pohjois-Karjalan ELY - Ympäristö ja luonnonvarat / Ympäristövastuuyksikkö